

GULDÖGONSLÄNDOR

Guldögonsländans vingar har ett nätmönster.

Bladluslejon med kraftiga käkar

De vuxna guldögonsländorna har en späd, grön kropp som är 15–20 millimeter lång. De har två par relativt stora genomskinliga vingar med ett fint nät av ribbor. Vingarna ligger som ett tak över kroppen. Som namnet antyder är ögonen stora och glänsande.

Larven, som kallas för bladluslejon, är spolformad och har långa ben. Den är knappt 10 millimeter lång. Färgen är ljusbrun, ibland med band av mörka fläckar längs kroppen. Den fångar och håller fast bytet med sina kraftiga, bågformade käkar.

Guldögonsländorna tillhör en grupp insekter som kallas nätvingar. Det finns olika arter av nätvingar över hela jorden och alla är rovdjur. Några har larver som lever i vatten och fångar sitt byte där. Andra arter gräver fångstgropar där de lurar ner sitt byte. I Sverige finns ett tjugotal arter. De är viktiga nyttodjur som bland annat äter bladlöss.

Övervintrar gärna inomhus

Guldögonsländan lockas av ljus och på hösten kommer den ofta in i bostäder där den sitter i fönsterkarmen. Den övervintrar som fullbildad, men upp till 90 procent dör under vintern. På hösten ändrar den färg till rödbrun för att på våren återigen bli grön.

På våren lägger guldögonsländan ägg på blad, gärna i närheten av bladluskolonier. Ägget sitter på en sträng av stelnat slem, några millimeter ut från bladytan. Strängen minskar risken för att ägget ska bli uppätet av andra rovinsekter eller av nykläckta bladluslejon.

Guldögonsländans ägg sitter på skaft.

Guldögonsländorna gör nytta

Guldögonsländan är ett betydelsefullt nyttodjur i både jordbruk och trädgårdsodling. I fruktodlingen är den ett av de viktigaste nyttodjuret.

Hos vissa arter är både de vuxna sländorna och larverna rovdjur. De äter

- bladlöss och andra små insekter
- kvalster
- små fjärilslarver
- insektsägg.

Hos andra arter lever de vuxna sländorna av pollen, nektar och honungsdagg.

Foto: Arnstein Staverløkk

Guldögonsländans larv harkraftiga käkar.

En larv äter 500 bladlöss

Den vuxna guldögonsländan lockas av den honungsdagg som bladlössen producerar. Den äter av honungsdaggen och lägger sina ägg i eller i närheten av bladluskolonin. Stora angrepp av havrebladlus och sädesbladlus lockar till sig guldögonsländorna som efter en tid minskar angreppen.

Ett bladluslejon – guldögonsländans larv – lever i cirka 2 veckor och äter under denna tid 200–500 bladlöss. Den stoppar in sina kraftiga käkar i bladlusen och suger ut innehållet. De utsugna hudarna lägger larven på sin egen rygg som kamouflage.

I frukt- och bärodlingar äter guldögonsländan förutom bladlöss även blodlöss och olika typer av kvalster, som spinnkvalster och rött spinn.

Guldögonsländor är så effektiva att de föds upp och säljs för utsättning i växthus.

DU KAN HJÄLPA GULDÖGONSLÄNDORNA

Invänta bekämpningströskeln

Guldögonsländan och dess larv skadas av kemiska insektsmedel. En viktig åtgärd för att gynna guldögonsländan i jordbrukslandskapet är att undvika alltför tidiga bekämpningar mot skadedjur, till exempel bladlöss. Sträva efter att alltid invänta bekämpningströskeln om en insektsbekämpning måste sättas in. Välj om möjligt det mest skonsamma preparatet som finns att tillgå.

Övervintringsplats

Det är de vuxna insekterna som övervintrar, men så många som 60–90 procent dör under vintern. Du kan erbjuda de vuxna guldögonsländorna en attraktiv vinterbostad:

- Bygg en holk i trä, 30 x 30 centimeter.
- Täck framsida och botten med smala lister.
- Lämna ett mellanrum på 3 centimeter mellan listerna, så att guldögonsländorna kan krypa in.
- Istället för en träholk kan du skära ut springor i en oanvänd plastdunk.
- Fyll holken med halm och placera den i ett träd eller på en stolpe.
- Sätt holken med öppningen i lä, men inte så att grenar eller annat stör inflygningen.

Placera ut holkarna i slutet av augusti. Ta in dem i december och lagra dem kyligt och torrt. På våren placerar du ut holkarna igen och nu kan du själv bestämma var. Chansen ökar att guldögonsländan stannar kvar och lägger ägg i din odling när du hjälpt dem med övervintringen.

Blommande remsor

En del vuxna guldögonsländor lever av nektar och pollen. Undersökningar visar att blommande zoner bidrar till ett större antal nyttodjur och till fler arter i fälten intill.

Genom att anlägga blommande kantzoner kan du locka fler nyttodjur att lägga ägg i din odling:

- Använd flera olika växter så att remsan får en lång blomning, honungsrörten blommar långt in på hösten.
- Ringblomma och bovete är exempel på andra växter som gynnar nyttodjur.
- Med ärtväxter i fröblandningen, till exempel perserklöver och lupin, lockar du även pollinerande insekter.

Sätt ut guldögonsländor

En särskild art av guldögonsländan, *Chrysoperla carnea*, föds upp och säljs som biologiskt växtskyddsmedel mot bladlöss, trips och stritar i växthus.

Guldögonsländans larv är aktiv redan vid 10 °C, men det krävs 18 °C för att få en bra effekt. Den är aktiv även vid kort dag och är därför ett bra komplement vintertid till parasitsteklar och gallmyggor.

Larverna kan spridas ut fläckvis där det finns extra mycket bladlöss. De börjar äta direkt.

Guldögonsländan är, till skillnad från parasitstekeln, inte knuten till vissa bladlusarter utan äter alla slags bladlöss och även mjöllöss.

Läs mer i appen Nyttodjur för smarta telefoner och på jordbruksverket.se/nyttodjur.

Text: Christina Winter, Jordbruksverket. Faktagranskning: Barbara Ekbom, Sveriges lantbruksuniversitet.

Guldögonsländan kan övervintra i halmfyllda dunkar. Foto: Kirsten Jensen.